

Naučná stezka Oborou Hvězda, informační tab..č. 8 - Bučina pod letohrádkem

Většinu návštěvníků zaujme starý bukový porost ve svahu pod letohrádkem Hvězda. Mohutné, ve spodní části až hodně přes třicet metrů vysoké buky jinde v Praze nenajdeme. Na jaře upoutají už z dálky svěží zelenou barvou svého rašícího listí, ta se mění v létě v sytě zelenou, na podzim se pak postupně zbarvují buky do žlutohněda a září tak do svého okolí a kontrastují s tmavě zelenou barvou jehličí tisů v parteru před letohrádkem i se šedozelenou barvou jasanů v podzimní době. V zimním období pak nevidíme jen tmavěšedé větve mohutných buků, ale do ní se mísící rezavohnědou barvu dlouhých, špičatých pupenů na nich.

Do korun buků vzhlížíme vzhůru, zajdeme-li však do letohrádku, vidíme z jeho oken přímo do korun mohutných buků okolo zdi letohrádku. Ve starých bucích ale při pohledu do koruny najdeme také otvory po odpadlých větvích, v nich jsou dutiny, ve kterých hnízdí řada druhů ptáků. Zde najdeme především strakapouda velkého, nápadného svým strakatým zbarvením a hlavou s červenou čepičkou, můžeme zde vidět i datla černého. Dutiny využívá i daleko menší brhlík, typický svým šedým zbarvením shora, rezavým bříškem a černým proužkem přes oko. Brhlík neúnavně šplhá po stromech a větvích a hledá si tu svou hmyzí potravu. Na některých stromech buku najdeme nápadné, velké plodnice troudnatce kopytovitého, ten napadá buky ve vyšším věku poměrně často.

Na tomto místě jsou buky vzpomínány i v minulosti, i když původní porost zde byl tvořen převážně dubem, v dolních partiích u potůčku ze Světličky převažovaly jasanové, směrem do louky a mokřadu dále vrby. Dub, stejně tak jako buk byl však velkým lákadlem pro všechny, kdo potřebovali kvalitní dřevo, anebo dřevo vůbec pro pálení ve vojenských táborech. Tak se stalo, že původní porost byl vykácen v roce 1741, kdy v oboře tábořila spojená francouzská vojska. Obora byla zničena, mnoho stromů bylo smýceno. V roce 1742 pak byla obora znovu zničena francouzským a bavorským vojskem. Velké části obory byly odlesněny, jen ve dvou alejích bylo odstraněno 2700 stromů. To, co ponechali v oboře Francouzi dali pro obyvatelstvo měst pražských se svolením komory zpracovat a odvézt pražští primátoři se staroměstským primátorem Šaškem v čele. Přitom byla vykáčena i stará dubová alej od Pražské brány k Vypichu a ku Praze. V roce 1743 po zničení obory v předchozích letech se přistoupilo k obnově porostů. Na ploše byly vysekány zbývající mladší buky. Na půdorysném plánu obory zachytil tyto práce hradní stavební písař J. H. Dienebier. Podle dochovaných zpráv pak byl lesní porost obnovován s jím dubu a buku. Dochoval se také oborníkův zápis o tom, že na jaře vyseté žaludy, bukvice a na jiných místech i semena lip vysetých do rýžek byly sežrány myši, které se po táboření vojska v oboře silně rozmnožily.

Celý svah pod letohrádkem však nebyl lesem, plocha pod letohrádkem až k louce dolů v šíři dnešního ohrazení zdi sloužila jako deputátní pole a zahrada pro oborníka. Ve svahu je také uveden pískovcový lom a studna (Světlička).

V roce 1779 navštěvuje při inspekční cestě Hvězdu císař Josef II. a na jeho příkaz byl letohrádek svěřen vojenskému eráru a proměněn v prachárnu (1780), okolo letohrádku byly vykáčeny stromy do vzdálenosti 60 kroků a dozorcí obory, kterého nyní jmenoval nejvyšší lovčí bylo zde zakázáno střílet zvěř. Až po smrti císaře Josefa II. si zámecké hejtmanství vymohlo na císař Leopoldovi II. vrácení správy obory, která byla znovu otevřena veřejnosti. Jen samotný letohrádek byl střežen vojenskou hlídkou.

Okolo letohrádku však není původní lesní porost, který zde byl založen v roce 1743. Les byl obhospodařován s nízkou obmýtní dobou, v ploše převládají zejména břízy. Znamená to tedy, že jde o náletový porost do původních proředených porostů. Z toho je zřejmé, že dřevo je využíváno především na palivo. První podrobná lesnická mapa zachycuje v roce 1835 okolo letohrádku ve východní části svahu 4-letý porost břízy, u letohrádku pak 5-letý porost břízy a nad Světličkou pak mýtný porost dubu, borovice a habru. Tedy po buku v té době není ani stopy. Mapa z roku 1854 již zachycuje plochy okolo letohrádku jako smýcené s mladými porosty, zjevně výmladkového původu. Až v příštích letech je zde do náletových dřevin vysazován buk. Z doby okolo roku 1900 se dochovala fotografie s pohledem od Litovického potoka, v pozadí je vidět už pěkná listnatá tyčovina až slabá kmenovina, podle habitu stromů s převládajícím bukem. Přesnější údaje o složení porostu na svahu okolo letohrádku udává rotmistr J. Matěna, který pro Hvězdu vyhotovil podrobnou mapu v souřadnicovém systému podle stavu ke konci roku 1934. Podle těchto údajů je porost ve svahu tvořen bukem, habrem a břízou, na západ od letohrádku je ještě přimíšen dub a borovice.

Jako dřevina, dozívající se vyššího věku se pak do dnešní doby dochoval v porostu na svahu především buk. V porostu na východní straně svahu nacházíme přimíšený habr, dub, jasan a javor babyku, v náletech dřevin pak také např. lípu a javor mléč. Porost je určen k započatí obnovy v dalším období výběrným způsobem.

Ve východní části je ve spodní části velmi pěkný bukový porost s vtroušeným javorem klenem, jasanem a jilmem a málo vhodným modřínem a smrkem. Porost je určen k postupné obnově od míst s přirozeným zmlazením dřevin.

U letohrádku se nachází na místě, na kterém je skalnaté podloží skupina jasanu, javorů, břízy a akátu. Akáty by jako geograficky nepůvodní dřevina měly být neprodučně smýceny, k obnově porostu by mělo být využito přirozené zmlazení především babyky, ta

snáší nejlépe zdejší chudou půdu a výslunnou polohu.

Dnes je v místě naproti této tabuli polozarostlý lůmek, před kterým nyní stojíte a nevznikl v těchto místech náhodou. V minulosti se v něm lámaly opuky, patřící čtvrté vrstvě našeho profilu, které sloužily jako výborný stavební kámen, ze kterého je postavena značná část středověké Prahy a byly také použity při stavbě letohrádku Hvězda. I dnes se na některých místech u Prahy a Rakovníka těží, ale slouží většinou pro opravy středověkých kulturních památek.

Opuka je vžitý termín pro písčité slínovce s hojnou příměsí oxidu křemičitého (hlavně ve formě chalcedonu nebo opálu, méně křemene), který tvořil hlavně kostry živočišných mořských hub (Porifera). Opuky jsou bělavé až žluté barvy a při těžbě se z nich vyrábí malé kvádry, které jsou potom užívány při stavbě jako materiál zdiva.

Zdejší opuky náleží bělohorskému souvrství české křídly a jejich stáří je odhadováno asi na 90 milionů let. Během usazování opuk bělohorského souvrství došlo k prohloubení a rozšíření českého křídového moře. Opuky se usazovaly dále od pobřeží a dosáhly v Čechách značného rozšíření. Jsou to usazeniny jemnozrnné se silnou prachovou příměsí a to je činí pevnými i odolnými i stovky let proti nepřízní počasí. Nejen ve Hvězdě, ale na Strahově, v Břevnově a v okolí Bílé Hory se těžila opuka jako stavební kámen. Dnes jsou téměř všechny lomy a lůmky na opuku zasypané a malý, polozarostlý lom u letohrádku se stal vzácnou raritou.

I v opukách byla nalezena řada zkamenělin, dokládajících život v tehdejších mořích. Podrobnosti jsou na tabuli Geologie u Světličky.

Objekt, který je naproti této tabuli vznikl v letech 1555-1558 jako kuchyně k letohrádku. V období let 1780-1874, kdy byl letohrádek využíván jako sklad střelného prachu byla zde strážnice, nyní objekt patří Památníku národního písemnictví a podrobnosti najdeme na desce na objektu samém.

Nature trail "Oborou Hvězda":

1. [Přírodní památkový území Hvězda](#)
2. [Přírodní památkový území Hvězda](#)